

УДК [349.42:338.43](477)“364”
DOI 10.37772/2518-1718-2024-2(46)-18

АГРАРНІ РОЗПИСКИ ТА АГРАРНІ НОТИ ЯК МЕХАНІЗМИ ФІНАНСУВАННЯ АГРОБІЗНЕСУ

У статті проводиться аналіз особливостей кредитування сільськогосподарських товаровиробників з використанням інноваційних способів фінансування – аграрних розписок та аграрних нот.

Відсутність фінансових ресурсів, обмежене банківське кредитування та нестача власних обігових коштів стимулюють шукати альтернативні механізми залучення фінансування у вітчизняний аграрний сектор, з метою підвищити його продуктивність та прибутковість. Таким альтернативним механізмом стали аграрні розписки, процес запровадження яких розпочався із прийняттям 6 листопада 2012 р. Закону України “Про аграрні розписки” №5479-VI. Його метою було створення дієвого механізму фінансування малих та середніх сільськогосподарських товаровиробників для забезпечення якісними засобами захисту рослин та посівним матеріалом під заставу майбутнього врожаю. Станом на червень 2024 року в Україні видано понад 10063 аграрних розписок на загальну суму більше 69,7 млрд. грн.

22 лютого 2024 р. з метою залучення додаткових фінансових ресурсів у вітчизняний аграрний сектор було прийнято Закон України №3586-IX «Про аграрні ноти», який набуде чинності з 1 січня 2025 р. Це новий фінансовий інструмент, який являє собою неемісійний цінний папір в електронній формі у вигляді облікового запису на рахунку в цінних паперах у системі депозитарного обліку цінних паперів із відображенням відомостей про реквізити аграрної ноти та іншої інформації в Реєстрі аграрних нот.

Запровадження нового механізму фінансування сільськогосподарських товаровиробників – аграрних нот, побудоване на позитивному досвіді використання аграрних розписок та недоліків правового регулювання цього інструменту. Аграрні ноти не замінюють аграрні розписки, а розширюють доступ агробізнесу до фінансування. Так, шляхом запровадження аграрних нот спрощується порядок видачі, обігу та припинення зобов'язань з їх депонування в депозитарній системі; забезпечується оборотоздатність через механізми регульованих ринків капіталу; розширюються види застави; запроваджуються правові умови багаторічних кредитних зобов'язань, виконання яких відбуватиметься частинами та ін. Отже, запровадження аграрних нот, поряд із традиційними паперовими аграрними розписками надасть можливість додаткового залучення фінансових ресурсів в агробізнес, забезпечить доступність виробників сільськогосподарської продукції до ринків капіталів, спростить порядок вчинення правочинів з кредитування, забезпечить надійну систему захисту прав кредиторів та боржників.

Ключові слова: аграрна розписка, аграрна нота, цінний папір, боржник, кредитор, реєстр аграрних розписок, застава майбутнього врожаю.

Постановка проблеми. Відсутність фінансових ресурсів, обмежене банківське кредитування та нестача власних обігових коштів стимулюють шукати альтернативні механізми залучення фінансування у вітчизняний аграрний сектор, з метою підвищити його продуктивність та прибутковість. Таким альтернативним механізмом стали аграрні розписки, процес запровадження яких розпочався із прийняттям 6 листопада 2012 р. Закону України “Про аграрні розписки” [1]. Його метою було створення дієвого механізму фінансування малих та середніх агровиробників для забезпечення якісними засобами захисту

рослин та посівним матеріалом під заставу майбутнього врожаю. Станом на червень 2024 року в Україні видано понад 10063 аграрних розписок на загальну суму більше 69,7 млрд. грн. Bazуючись на позитивному досвіді застосування цього фінансового інструменту для кредитування агробізнесу, 22 лютого 2024 р. було ухвалено Закон України «Про аграрні ноти». Зазначеним нормативно-правовим актом, запроваджується новий фінансовий інструмент, який дозволить використовувати переваги ринків капіталу, депозитарної системи та забезпечить залучення додаткових фінансових коштів в агробізнес. Однак, на

сьогодні проблематика правового регулювання аграрних розписок та аграрних нот залишається малодослідженою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз економічної та юридичної літератури свідчить про те, що теоретичні питання пов'язані з дослідженням цієї тематики розглядалися у багатьох працях вітчизняних науковців, таких як: В.Є. Андрієвський, В.М. Єрмоленко, В.Ф. Жаренко, О.П. Кулинич, Н.Г. Радченко, Р.І. Содома, С.В. Стендер, С.М. Терещук та ін., а також у працях зарубіжних вчених, таких як: R. Buranello, C. Mendes, L. Umberto, A. Wilson та ін. Однак, незважаючи на це, існує низка невирішених питань, які вимагають нових розробок для визначення оптимальних шляхів фінансового забезпечення сільськогосподарських товаровиробників за допомогою аграрних розписок та аграрних нот, є потреба у проведенні подальших досліджень щодо практичного досвіду, проблем та перспектив розвитку механізмів фінансування.

Метою статті є різнобічні теоретико-методологічні та практичні аспекти застосування аграрних розписок та аграрних нот, узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду, а також розробка пропозицій щодо внесення змін до законодавчих актів щодо функціонування та обігу аграрних розписок й аграрних нот як механізмів фінансування агробізнесу.

Виклад основного матеріалу. Варто зазначити, що за основу механізму кредитування сільськогосподарських товаровиробників – аграрних розписок була взята модель, що виникла понад 20 років тому у Бразилії, як форма сільськогосподарського фінансування, яка надавала можливість позичати гроші під заставу майбутнього врожаю. З метою запровадження альтернативних джерел та підвищення ролі приватного фінансування аграрного сектору, мобілізації засобів поповнення оборотного капіталу, Законом LEI 8.929, DE 22 DE AGOSTO DE 1994 були запроваджені CPR (Cedula de Produto Rural – Сертифікат сільськогосподарської продукції) – товарні та фінансові [2]. Товарні CPR - цінні папери, що видаються сільськогосподарськими товаровиробниками (фізичними й юридичними особами, їх об'єднаннями, у тому числі кооперативами) та зобов'язують здійснити поставку сільськогосподарської продукції відповідної якості та кількості, визначеної у цінному папері. Такі сертифікати сільськогосподарської продукції дозволяють робити продаж майбутнього врожаю та були запроваджені передусім для розвитку експорту та залучення інвесторів-нерезидентів [3; с. 9]. Фінансові CPR використовуються в якості залогів для операцій із залучення фінансування та закріплюють або фіксовану суму, або вартість на день розрахунку, з врахуванням біржових цін та індексації [4; с. 16].

Введення аграрних розписок у Бразилії, дозволило вирішити основні задачі: 1) фінансування сільськогосподарських товаровиробників через продаж майбутньої продукції, адже аграрні розписки дозволяють сільськогосподарським товаровиробникам залучити кошти під заставу майбутнього врожаю; 2) створення гарантій постачання сировини переробним підприємствам шляхом попереднього продажу, переробні підприємства отримують можливість забезпечити свої потужності, отримуючи продукцію рослинного та тваринного походження у якості залогів; 3) продаж матеріалів для сільськогосподарського виробництва шляхом обміну на майбутній врожай (бартерні угоди); 4) забезпечення альтернативних інвестицій [5; с. 9].

Переваги аграрних розписок полягають передусім у тому, що їх запровадження змінило державну підтримку з регулювання цінової політики на приватне інвестування; ринок CPR є прозорим та забезпечується шляхом продажу їх через електронні аукціони, де можна ознайомитись з агентами ринку, кількістю укладених договорів, ціновими пропозиціями тощо; значно знижена залежність сільського господарства від сезонних та цінових ризиків [6; с. 5]. CPR стали надійним інструментом за яким позикодавець отримує стовідсоткову гарантію розрахунку кредитором (сільськогосподарським товаровиробником) оскільки виключені форс-мажорні обставини, забезпеченість заставою, надійний механізм стягнення у випадках невиконання зобов'язань [7; с. 6].

22 лютого 2024 р. з метою залучення додаткових фінансових ресурсів у вітчизняний аграрний сектор було прийнято Закон України №3586-ІХ «Про аграрні ноти», який набуде чинності з 1 січня 2025 р. Це новий фінансовий інструмент, який являє собою неемісійний цінний папір в електронній формі у вигляді облікового запису на рахунок в цінних паперах у системі депозитарного обліку цінних паперів із відображенням відомостей про реквізити аграрної ноти та іншої інформації в Реєстрі аграрних нот [8].

Згідно з ч. 1 ст. 5 Закону України «Про аграрні ноти» аграрна нота – це неемісійний цінний папір, що посвідчує безумовне зобов'язання боржника, забезпечене заставою, здійснити поставку сільськогосподарської продукції або сплатити грошові кошти кредиторі відповідно до умов, визначених таким цінним папером [8].

Варто зазначити, що аграрні ноти є аналогом аграрних розписок. Так, відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про аграрні розписки» аграрна розписка - це товаророзпорядчий документ, який фіксує безумовне зобов'язання боржника, яке забезпечується заставою, здійснити поставку сільськогосподарської продукції або сплатити грошові кошти на ви-

значених у ньому умовах [1]. Тобто це документ, що засвідчує зобов'язальні відносини між особою, яка видала аграрну розписку, та особою, яка є її власником. Разом з тим, ч. 1 ст. 8 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23 лютого 2006 р. №3480-IV, зазначає, що цінним папером є документ установленої форми з відповідними реквізитами, що посвідчує грошове або інше майнове право, визначає взаємовідносини емітента цінного папера (особи, яка видала цінний папір) і особи, що має права на цінний папір, та передбачає виконання зобов'язань за таким цінним папером, а також можливість передачі прав на цінний папір та прав за цінним папером іншим особам [9].

Можна зробити висновок, що аграрна розписка за своєю правовою природою також є цінним папером, що фіксує безумовне зобов'язання сільськогосподарського товаровиробника, яке забезпечується заставою, здійснити поставку сільськогосподарської продукції або сплатити грошові кошти.

Таким чином, аграрні ноти є аналогом аграрних розписок, але не замінюють їх. Аграрні ноти мають електронну форму, в той час як аграрні розписки складаються у письмовій формі на спеціальному бланку, обов'язково підлягають нотаріальному посвідченню і не можуть бути переведені у бездокументарну форму (знерухомлені). Аграрна нота не може використовуватися одночасно з аграрною розпискою одним і тим самим боржником щодо одного і того самого предмета застави.

Предметом застави за аграрною розпискою, згідно зі ст. 7 Закону України «Про аграрні розписки» може бути виключно майбутній врожай сільськогосподарської продукції. Під сільськогосподарською продукцією розуміється продукція, перелік якої визначений у групах 01-14 розділів I та II Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності згідно із Законом України «Про Митний тариф України» від 19 жовтня 2022 р. №2697-IX [10].

Предметом застави за аграрною нотою, відповідно до ст. 13 Закону України «Про аграрні ноти» також може бути виключно майбутня сільськогосподарська продукція. При цьому, під майбутньою сільськогосподарською продукцією вважається сільськогосподарська продукція, перелік якої визначено у групах 01-24 розділів I-IV Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності згідно із Законом України «Про Митний тариф України», яка перебуватиме у власності боржника після дати видачі аграрної ноти до повного припинення зобов'язань за нею, тобто така продукція буде вирощуватися, збиратися, вироблятися, перероблятися, зберігатися та/або утримуватися на земельній ділянці (земельних ділянках) або на потужностях, розташованих на земельній ділянці (земельних ділянках),

зазначених в аграрній ноті як місце вирощування, збирання, виробництва, переробки, зберігання та/або утримання майбутньої сільськогосподарської продукції.

Отже, з викладеного вбачається, що за аграрною нотою предмет застави більш ширший, оскільки включає не лише живих тварин, продукти тваринного походження, продукти рослинного походження, але й жири та олії тваринного, рослинного або мікробного походження та продукти їх розщеплення, приготувані харчові жири, воски тваринного або рослинного походження, готові харчові продукти, алкогольні та безалкогольні напої, оцет, тютюн тощо.

Окрім того, ч. 2 ст. 13 Закону України «Про аграрні ноти» передбачає, що не можуть бути предметом застави за аграрною нотою земельні ділянки сільськогосподарського призначення. Частина 15 цієї ж статті містить положення, що виконання зобов'язань за аграрною нотою може забезпечуватися додатково до забезпечень, зазначених у такій аграрній ноті, будь-якими видами забезпечення виконання зобов'язань, передбачених законодавством, згідно з окремими договорами, укладеними між кредитором і боржником та/або третьою особою. Згідно з Законом України «Про заставу» від 2 жовтня 1992 р. №2654-XII [11] та параграфом 6 глави 49 Цивільного кодексу України [12] між кредитором та боржником може бути укладено договір застави, за яким кредитор (заставодержатель) має право в разі невиконання боржником (заставодавцем) забезпеченого заставою зобов'язання або в інших випадках, встановлених законом, одержати задоволення з вартості заставленого майна переважно перед іншими кредиторами. Предметом застави можуть бути майно, майнові права, а також майно, яке стане власністю заставодавця після укладення договору застави, в тому числі продукція, плоди та інші прибутки (майбутній врожай, приплід худоби тощо). Таким чином, для забезпечення виконання зобов'язань за аграрною нотою між кредитором та боржником може бути укладено договір застави, предметом якої є земельна ділянка сільськогосподарського призначення, що буде обходом імперативної норми ч. 2 ст. 13 Закону України «Про аграрні ноти».

Відповідно до чинного законодавства відомості про аграрну розписку в момент її посвідчення вносяться до Реєстру аграрних розписок особою, яка вчиняє нотаріальні дії, й окрім того до Державного реєстру обтяжень рухомого майна вносяться відомості про предмет застави за аграрною розпискою.

Реєстр аграрних розписок представляє собою єдину інформаційну систему, що містить відомості про обов'язкові реквізити виданих та погашених аграрних розписок. Згідно з ч. 1 ст. 10 держателем Реєстру аграрних розписок є центральний орган ви-

конавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну аграрну політику. Відповідно до Порядку ведення Реєстру аграрних розписок, затвердженому Постановою Кабінетом Міністрів України від 17 липня 2013 р. №665 [13] та Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами, затвердженим Наказом Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 р. №296/5 [14], особи, які вчиняють нотаріальні дії, наділені повноваженнями реєстраторів Реєстру аграрних розписок, надають послуги із внесення записів до Реєстру аграрних розписок про аграрні розписки та інформацію з цього реєстру іншим особам. З метою спрощення процедури видачі, обігу та припинення аграрних розписок є доцільним надати можливість самостійно сторонам вчиняти правочини з аграрними розписками, з використанням електронного підпису або шляхом звернення до реєстраторів. При цьому, обов'язковою умовою ефективного функціонування механізму аграрних розписок має бути взаємоузгоджені та пов'язані інформацією Реєстр аграрних розписок, Державний реєстр обтяжень рухомого майна, Державний реєстр речових прав на нерухоме майно, Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, Державний земельний кадастр та інші реєстри та бази даних, необхідні для перевірки інформації при вчиненні правочинів з аграрними розписками.

Що стосується аграрних нот, відомості вносяться до Реєстру аграрних нот – інформаційно-комунікаційної системи, яка в порядку, визначеному законом та Положенням про Реєстр аграрних нот, відображає інформацію про видачу, зміст і зміну реквізитів, припинення та обтяження аграрних нот, а також про початок примусового виконання зобов'язань за аграрними нотами на підставі спеціальної виписки. Держателем та адміністратором Реєстру аграрних нот є Центральний депозитарій цінних паперів. Згідно з Законом України «Про депозитарну систему України» від 6 липня 2012 р.

№5178-VI [15] центральний депозитарій є юридичною особою, що функціонує у формі акціонерного товариства відповідно до Закону України «Про акціонерні товариства» та набуває статусу такого з дня реєстрації Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, в установленому законом порядку. Центральним Реєстр аграрних нот взаємодіє з Державним реєстром обтяжень рухомого майна, Державним реєстром речових прав на нерухоме майно, Єдиним державним реєстром юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, Державним реєстром актів цивільного стану громадян, Єдиним державним демографічним реєстром, Реєстром аграрних розписок, Державним земельним кадастром, іншими інформаційними та інформаційно-комунікаційними системами, реєстрами та базами даних.

Висновки. Вищевикладене дозволяє зробити висновок, що запровадження нового механізму фінансування сільськогосподарських товаровиробників – аграрних нот, побудоване на позитивному досвіді використання аграрних розписок та недоліків правового регулювання цього інструменту. Аграрні ноти не замінюють аграрні розписки, а розширюють доступ агробізнесу до фінансування. Так, шляхом запровадження аграрних нот спрощується порядок видачі, обігу та припинення зобов'язань з їх депонування в депозитарній системі; забезпечується оборотоздатність через механізми регульованих ринків капіталу; розширюються види застави; запроваджуються правові умови багаторічних кредитних зобов'язань, виконання яких відбуватиметься частинами та ін. Отже, запровадження аграрних нот, поряд із традиційними паперовими аграрними розписками надасть можливість додаткового залучення фінансових ресурсів в агробізнес, забезпечить доступність виробників сільськогосподарської продукції до ринків капіталів, спростить порядок вчинення правочинів з кредитування, забезпечить надійну систему захисту прав кредиторів та боржників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про аграрні розписки: Закон України від 06.11.2012 р. №5479-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5479-17>
2. LEI 8.929, DE 22 DE AGOSTO DE 1994. D.O.U. de 23.08.1994. URL: <http://normaslegais.com.br/legislacao/lei-8929-1994.htm>
3. Agribusiness Securities: CPR – Rural Product Note. National Association of Financial Market Institutions. Brazil, OTC Clearing House. Rio de Janeiro: ANDIMA: CETIP, 2009. 60 p.
4. Brazil Agricultural policies. Ministry of Agricultural, Livestock and Food Supply. Secretariat of Agricultural Policy. 2nd ed. Brasilia: MAPA, 2008. 31 p.
5. Gonçalves, J. S., Martin, N. B., Resende, J. V., & Vergo, C. L. R. Novos títulos Financeiros do Agronegócio e novo padrão do financiamento sectorial. *Informacoes Economicas*, SP. 2005, July. Vol.35, No.7. P. 63–90.
6. Eduardo, L., de Sousa, L. & Fernando L. Pimentel Study on cedula de produto Rural (CPR). Farm Product Bond in Brazil. Rural Finance Innovations (RFI) ESW. February, 2005. 24 p.

7. Hollinger F., Gross A., Toyoda M. (Eds.). *Crop Receipts: A new financing instrument for Africa*. 2019, January. 85 p.
8. Про аграрні ноти: Закон України від 22.02.2024 р. №3586-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3586-20#Text>
9. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 р. №3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
10. Про Митний тариф України: Закон України від 19.10.2022 р. №2697-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-20#Text>
11. Про заставу: Закон України від 02.10.1992 р. №2654-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2654-12#Text>
12. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. №435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
13. Про затвердження Порядку ведення Реєстру аграрних розписок: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.07.2013 р. №665. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/665-2013-n>
14. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: Наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. №282/20595. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/0282-12>
15. Про депозитарну систему України: Закон України від 06.07.2012 р. №5178-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5178-17#Text>

REFERENCES

1. Law of Ukraine On agricultural receipts No. 5479-VI. (2012, November 6). Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5479-17> [in Ukrainian].
2. LEI 8.929, DE 22 DE AGOSTO DE 1994 / D.O.U. de 23.08.1994. Retrieved from: <http://normaslegais.com.br/legislacao/lei-8929-1994.htm> [in Portuguese].
3. National Association of Financial Market Institutions (2009). *Agribusiness Securities: CPR – Rural Product Note*. Brazil, OTC Clearing House. Rio de Janeiro: ANDIMA: CETIP.
4. Ministry of Agricultural, Livestock and Food Supply. Secretariat of Agricultural Policy. (2008). *Brazil Agricultural policies*. 2nd ed. Brasilia: MAPA.
5. Gonçalves, J. S., Martin, N. B., Resende, J. V., & Vergo, C. L. R. (2005). Novos títulos financeiros do agronegócio e novo padrão do financiamento sectorial. *Informações Econômicas, SP*, 35(7), 63–90 [in Portuguese].
6. Eduardo, L., de Sousa, L. & Fernando L. (2005, February). *Pimentel Study on cedula de produto Rural (CPR). Farm Product Bond in Brazil*. Rural Finance Innovations (RFI) ESW [in Galician].
7. Hollinger, F., Gross, A. & Toyoda, M. (Eds.). (2019, January). *Crop Receipts: A new financing instrument for Africa*.
8. Law of Ukraine On agricultural notes, No. 3586-IX. (2024, February 22). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3586-20#Text> [in Ukrainian].
9. Law of Ukraine On capital markets and organized commodity market, No. 3480-IV (2006, February 23). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text> [in Ukrainian]
10. Law of Ukraine On the customs tariff of Ukraine, No. 2697-IX (2022, October, 19). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-20#Text> [in Ukrainian]
11. Law of Ukraine On the deposit, No. 2654-XII (1992, October, 2). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2654-12#Text> [in Ukrainian]
12. Civil code of Ukraine, No. 435-IV (2003, January, 16). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian]
13. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine on approval of the procedure for keeping the register of agrarian receipts, No. 665 (2013, July 17). Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/665-2013-n> [in Ukrainian]
14. Order of the Ministry of Justice of Ukraine on approval of the procedure of notary actions by notaries of Ukraine, No. 282/20595 (2012, February 22). Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/0282-12> [in Ukrainian]
15. Law of Ukraine On the depository system of Ukraine, No. 5178-VI (2012, July, 6). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5178-17#Text> [in Ukrainian]

BAKAI YULIIA

PhD in Law, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Land and Agrarian Law
of the Yaroslav Mudryi National Law University

AGRARIAN RECEIPTS AND AGRARIAN NOTES AS MECHANISMS
FOR FINANCING AGRIBUSINESS

Problem setting. The article analyzes the peculiarities of lending to agricultural producers using innovative methods of financing - agricultural receipts and agricultural notes.

Lack of financial resources, limited bank lending and lack of own working capital stimulate the search for alternative mechanisms to attract financing to the domestic agricultural sector in order to increase its productivity and profitability. Agricultural receipts have become such an alternative mechanism, the process of implementation of which began with the adoption of the Law of Ukraine “On Agricultural Receipts” on November 6, 2012. The Law of Ukraine “On Agricultural Receipts” No. 5479-VI was adopted on June 6, 2012. Its purpose was to create an effective mechanism for financing small and medium-sized agricultural producers to provide them with quality plant protection products and seed against the future harvest. As of June 2024, more than 10063 agrarian receipts have been issued in Ukraine for a total amount of over UAH 69.7 billion.

On February 22, 2024, in order to attract additional financial resources to the domestic agricultural sector, the Law of Ukraine No. 3586-IX “On Agricultural Notes” was adopted, which will come into force on January 1, 2025. This is a new financial instrument, which is a non-issue security in electronic form in the form of an account in a securities account in the securities depository accounting system with the reflection of information on the details of the agricultural note and other information in the Register of Agricultural Notes.

Analysis of recent researchers and publications. An analysis of economic and legal literature shows that theoretical issues related to the study of this topic have been considered in many works of domestic scholars, such as: V.E. Andrievskiy, V.M. Yermolenko, V.F. Zharenko, O.P. Kulinich, N.G. Radchenko, R.I. Sodoma, S.V. Stender, S.M. Tereshchuk and others, as well as in the works of foreign scholars, such as: R. Buranello, C. Mendes, L. Umberto, A. Wilson and others. However, despite this, there are a number of unresolved issues that require new developments to determine the best ways to provide financial support to agricultural producers through agricultural receipts and agricultural notes, and there is a need for further research on practical experience, problems and prospects for the development of financing mechanisms.

Purpose of the research is to analyze various theoretical, methodological and practical aspects of application of agrarian receipts and agrarian notes, to summarize domestic and foreign experience, and also to develop proposals for amending the legislative acts relating to the functioning and circulation of agrarian receipts and agrarian notes as mechanisms of agribusiness financing.

Article’s main body. The introduction of a new mechanism for financing agricultural producers - agricultural notes - is based on the positive experience of using agricultural receipts and the shortcomings of legal regulation of this instrument. Agricultural notes do not replace agricultural receipts, but expand access to financing for agribusinesses. Thus, the introduction of agricultural notes simplifies the procedure for issuing, circulating and terminating obligations to deposit them in the depository system; ensures turnover through the mechanisms of regulated capital markets; expands the types of collateral; introduces legal conditions for multi-year credit obligations to be fulfilled in installments, etc. Thus, the introduction of agricultural notes, along with traditional paper agricultural receipts, will provide an opportunity to attract additional financial resources to agribusiness, ensure access to capital markets for agricultural producers, simplify the procedure for credit transactions, and ensure a reliable system of protection of the rights of creditors and debtors.

Conclusions and prospects for the development. That is why the article emphasizes the importance of improving the mechanism of agricultural receipts by amending the current legislation of Ukraine and researching a new mechanism for financing agricultural producers - agricultural notes. After all, this will help to improve agricultural producers’ access to production resources and financing, increase the ease of use, efficiency, reliability of agricultural receipts and agricultural notes, and expand the scope of their use.

Key words: agricultural receipt, agricultural note, security, debtor, creditor, register of agricultural receipts, pledge of future harvest.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Бакай Ю. Ю. Аграрні розписки та аграрні ноти як механізми фінансування агробізнесу. *Право та інновації*. 2024. № 2 (46). С. 119–124.